AJÁNLÁSOK

A BIZOTTSÁG (EU) 2017/761 AJÁNLÁSA

(2017. április 26.)

a szociális jogok európai pilléréről

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 292. cikkére,

mivel:

(1) Az Európai Unióról szóló szerződés 3. cikke értelmében az Unió célja többek között népei jólétének előmozdítása, valamint Európa fenntartható fejlődése érdekében a teljes foglalkoztatottságot és a társadalmi haladást célul kitűző, magas versenyképességű szociális piacgazdaságon alapuló munka. Az Unió küzd a társadalmi kirekesztés és megkülönböztetés ellen, előmozdítja a társadalmi igazságosságot és védelmet, a nők és férfiak közötti egyenlőséget, a generációk közötti szolidaritást és a gyermekek jogainak védelemét.

(2) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 9. cikke értelmében politikái és tevékenységei meghatározása és végrehajtása során az Unió figyelembe veszi a foglalkoztatás magas szintjének előmozdítására, a megfelelő szociális védelem biztosítására, a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre, valamint az oktatás, a képzés és az emberi egészség védelmének magas szintjére vonatkozó követelményeket.

(3) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 151. cikke kimondja, hogy az alapvető szociális jogokat, többek között az 1961. október 18-án Torinóban aláírt Európai Szociális Chartában, valamint a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló 1989. évi Közösségi chartában meghatározott jogokat szem előtt tartva, az Unió és a tagállamok célkitűzése a foglalkoztatás elősegítése, az élet- és munkakörülmények javítása – lehetővé téve ezáltal a fejlődési folyamat fenntartása mellett ezek összehangolását –, a megfelelő szociális védelem, a szociális partnerek közötti párbeszéd és az emberi erőforrások fejlesztésének elősegítése a tartósan magas foglalkoztatás és a kirekesztés elleni küzdelem érdekében.

(4) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 152. cikke kimondja, hogy az Unió az egyes nemzeti rendszerek különbözőségeinek figyelembevételével elismeri és támogatja a szociális partnerek uniós szintű szerepvállalását; önállóságuk tiszteletben tartása mellett elősegíti a szociális partnerek közötti párbeszédet.

(5) Az Európai Unió Alapjogi Chartája, amelyet először az Európai Tanács 2000. december 7-i nizzai ülésén hirdettek ki, számos olyan alapvető elvet védelmez és támogat, amelyek elengedhetetlenek az európai szociális modellhez. A Charta rendelkezéseinek címzettjei az Unió intézményei, szervei és hivatalai, amelyeknek kellően figyelembe kell venniük a szubszidiaritás elvét, valamint a tagállamok annyiban, amennyiben az Unió jogát hajtják végre.

(6) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés rendelkezéseket tartalmaz többek között a munkavállalók szabad mozgására (45–48. cikk), a letelepedési jogra (49–55. cikk), a szociálpolitikára (151–161. cikk), a szociális partnerek közötti párbeszéd előmozdítására (154. cikk), egyebek között az uniós szinten megkötött megállapodásokra (155. cikk), a férfiak és nők egyenlő munkáért történő egyenlő díjazására (157. cikk), a minőségi oktatás és szakképzés fejlesztéséhez való hozzájárulásra (165. és 166. cikk), az egészségügy terén a nemzeti politikákat kiegészítő uniós fellépésre (168. cikk), a gazdasági, társadalmi és területi kohézióra (174–178. cikk), a gazdaságpolitikákra vonatkozó átfogó iránymutatások kidolgozására és azok végrehajtásának felügyeletére (121. cikk), foglalkoztatási iránymutatások kidolgozására és azok végrehajtásának felügyeletére (148. cikk), valamint általánosabban a jogszabályok közelítésére (114–117. cikk) vonatkozóan.

(7) Az Európai Parlament a szociális jogok olyan szilárd európai pillérének létrehozására szólított fel, amelynek meg kell erősítenie a szociális jogokat, és pozitív hatást kell gyakorolnia az emberek életére rövid és középtávon, valamint lehetővé kell tennie az európai integráció támogatását a 21. században ([1]). Az Európai Tanács hangsúlyozta, hogy a gazdasági és társadalmi bizonytalanság kérdését prioritásként kell kezelni, és mindenki számára ígéretes jövőképet kell teremteni, meg kell őrizni életformánkat, és jobb lehetőségeket kell biztosítani a fiatalok számára ([2]). 27 tagállam vezetői és az Európai Tanács, az Európai Parlament és az Európai Bizottság a római programban elkötelezték magukat a szociális Európa kialakítása mellett. E kötelezettségvállalás a fenntartható fejlődés, valamint a gazdasági és társadalmi fejlődés, a kohézió és a konvergencia előmozdításának alapjain nyugszik, megőrizve ugyanakkor a belső piac integritását ([3]). A szociális partnerek elkötelezték magukat amellett, hogy továbbra is hozzájárulnak a munkavállalók és a vállalkozások szempontjából eredményesen működő Európa megteremtéséhez ([4]).

(8) Az európai egységes piac megvalósítását az elmúlt évtizedekben olyan szilárd szociális vívmányok kidolgozása kísérte, amelyek előrelépést jelentenek a mozgás szabadsága, az élet- és munkakörülmények, a nők és férfiak közötti egyenlőség, a munkahelyi egészségvédelem és biztonság, a szociális védelem, valamint az oktatás és képzés terén. Az euro bevezetése stabil közös valutát biztosított az Unió számára, amelyet 19 tagállam 340 millió polgára használ, és amely segíti mindennapi életüket és védi őket a pénzügyi instabilitás ellen. Az Unió jelentős mértékben bővült is, ami javította a gazdasági lehetőségeket, és elősegítette a társadalmi fejlődést az egész kontinensen.

(9) A munkaerőpiacon és a társadalomban gyors fejlődés megy végbe, a globalizációból, a digitális forradalomból, az új munkavégzési módokból, valamint a szociális és demográfiai változásokból eredő új lehetőségekkel és új kihívásokkal. A jelentős egyenlőtlenségek, a tartós munkanélküliség, a fiatalok munkanélkülisége vagy a nemzedékek közötti szolidaritással kapcsolatos kihívások, bár különböző mértékben, de szinte minden tagállamban jelen vannak.

(10) Európa a pénzügyi és gazdasági válság leküzdésére irányuló egyértelmű szándékáról tett tanúbizonyságot, és a határozott fellépés eredményeként az uniós gazdaság mára stabilabb, a foglalkoztatás szintje soha nem látott mértékű, a munkanélküliség pedig folyamatosan csökken. A válság társadalmi következményei azonban – a fiatalok munkanélküliségétől és a tartós munkanélküliségtől a szegénység kockázatáig – mélyrehatóak, és ezek kezelése továbbra is sürgős prioritás marad.

(11) Az Európa előtt álló foglalkoztatási és szociális kihívások nagy része a viszonylag szerény növekedés eredménye, ami a foglalkoztatásban való részvétel és a termelékenység kiaknázatlan lehetőségeiben gyökerezik. A gazdasági és társadalmi fejlődés szorosan összefügg, és a szociális jogok európai pillére létrehozásának azon erőfeszítéseket kell támogatnia, amelyek egy inkluzívabb és fenntarthatóbb, Európa versenyképességének javítása, valamint a beruházások, a munkahelyteremtés és a társadalmi kohézió erősítése révén elérhető foglalkoztatási modell kialakítását célozzák.

(12) A szociális jogok európai pillérének célja, hogy iránymutatást nyújtson a hatékony foglalkoztatási és szociális eredmények eléréséhez, a közvetlenül az emberek alapvető szükségleteinek kielégítésével, valamint a szociális jogok törvénybe iktatásával és végrehajtásával kapcsolatos jelenlegi és jövőbeli problémák megoldása terén.

(13) A rugalmasság fokozása és a gazdasági és monetáris unió elmélyítése érdekében különösen fontos a foglalkoztatás és a szociális teljesítmény előtérbe helyezése. Ezért a szociális jogok európai pillére elsősorban az euróövezet számára jött létre, de minden olyan tagállamra alkalmazható, amely részt kíván venni benne.

(14) A szociális jogok európai pillére a XXI. századi Európa méltányosan és jól működő munkaerőpiacának és jóléti rendszereinek alapelveit és jogait foglalja magában. Megerősíti az uniós vívmányokban már szereplő jogok egy részét. Olyan új elveket határoz meg, amelyek a társadalmi, technológiai és gazdasági fejleményekből eredő kihívásokkal foglalkoznak.

(15) A szociális jogok európai pillérében rögzített elvek az uniós polgárokra és az Unióban jogszerűen tartózkodó nem uniós állampolgárokra vonatkoznak. Amennyiben egy alapelv a munkavállalókra vonatkozik, az minden alkalmazottat érint, függetlenül azok foglalkoztatási jogállásától, a foglalkoztatás módjától és időtartamától.

([1]) Az Európai Parlament 2017. január 19-i állásfoglalása a szociális jogok európai pilléréről (2016/2095 (INI)).
([2]) A 2016. szeptember 16-i Pozsonyi Nyilatkozat.
([3]) A 2017. március 25-i Római Nyilatkozat.
([4]) A szociális partnerek március 24-i együttes nyilatkozata.

(16) A szociális jogok európai pillére nem akadályozhatja meg a tagállamokat vagy szociális partnereiket abban, hogy ambiciózusabb szociális normákat állapítsanak meg. A szociális jogok európai pillérében semmi nem értelmezhető úgy, hogy az az uniós jogban vagy a nemzetközi jogban, valamint az Unió vagy a tagállamok által aláírt nemzetközi megállapodásokban, köztük az 1961. október 18-án Torinóban aláírt európai szociális chartában, valamint a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet vonatkozó egyezményeiben és ajánlásaiban elismert jogokat és elveket – saját alkalmazási területükön – korlátozza vagy sérti.

(17) A szociális jogok európai pillérének megvalósítása az Unió, a tagállamok és a szociális partnerek részéről közös elkötelezettséget és felelősségvállalást kíván. A szociális jogok európai pillére által meghatározott elveket és jogokat mind uniós, mind tagállami szinten az adott hatáskörökön belül és a szubszidiaritás elvével összhangban kell végrehajtani.

(18) Uniós szinten a szociális jogok európai pillére nem jár az Unió Szerződésekben meghatározott hatásköreinek kiterjesztésével: e hatáskörök korlátain belül kell végrehajtani.

(19) Tagállami szinten a pillér tiszteletben tartja az európai népek kultúráinak és hagyományainak sokféleségét, valamint a tagállamok nemzeti identitását és központi, regionális és helyi közhatalmi szervezetét. A pillér létrehozása nem érintheti a tagállamok azon jogát, hogy szociális biztonsági rendszerük alapelveit meghatározzák, és nem érinthetik e rendszerek pénzügyi egyensúlyát.

(20) A szociális párbeszéd központi szerepet tölt be a szociális jogok megerősítésében, valamint a fenntartható és inkluzív növekedés fokozásában. A szociális partnerek minden szinten alapvető szerepet játszanak a szociális jogok európai pillérének megvalósításában, autonómiájuk és a kollektív fellépéshez való joguk tiszteletben tartása mellett.

ELFOGADTA EZT AZ AJÁNLÁST:

A SZOCIÁLIS JOGOK EURÓPAI PILLÉRÉRŐL

I. FEJEZET

Esélyegyenlőség és munkavállalási jog

1. **Oktatás, képzés és egész életen át tartó tanulás**

Mindenkinek joga van a minőségi és befogadó oktatáshoz, képzéshez és egész életen át tartó tanuláshoz annak érdekében, hogy olyan készségeket tartson, illetve szerezzen meg, amelyek lehetővé teszik számára, hogy teljes mértékben részt vehessen a társadalomban és sikeresen alkalmazkodjon a munkaerőpiaci változásokhoz.

2. **Nemek közötti egyenlőség**

a) A nőkkel és a férfiakkal szembeni egyenlő bánásmódot és az esélyegyenlőséget valamennyi területen biztosítani kell, beleértve a munkaerőpiaci részvételt, valamint a foglalkoztatás és a szakmai előmenetel feltételeit.

b) A nők és a férfiak egyenlő értékű munkáért egyenlő díjazásra jogosultak.

3. **Esélyegyenlőség**

A nemtől, faji vagy etnikai származástól, vallástól vagy meggyőződéstől, fogyatékosságtól, kortól vagy szexuális irányultságtól függetlenül mindenkinek joga van az egyenlő bánásmódhoz a foglalkoztatás, a szociális védelem és az oktatás terén, valamint a nyilvánosság számára elérhető árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáféréshez. Az alulreprezentált csoportok egyenlő lehetőségeit támogatni kell.

4. **A foglalkoztatás aktív támogatása**

a) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy időben és személyre szabott segítséget kapjon munkavállalási vagy önfoglalkoztatási kilátásainak javításához. Ide tartozik az álláskereséshez, képzéshez és átképzéshez nyújtott támogatás igénybevételének joga is. Mindenkit megillet a szociális védelemre és a képzésre való jogosultság a pályamódosítás során.

b) A fiataloknak joguk van a folyamatos oktatáshoz, tanulószerződéses gyakorlati képzéshez, szakmai gyakorlathoz vagy méltányos állásajánlathoz a munkanélkülivé válásukat vagy az oktatásból való kilépésüket követő 4 hónapon belül.

c) A munkanélkülieknek joguk van a személyre szabott, folyamatos és következetes támogatáshoz. A tartósan munkanélküli személyeknek legkésőbb a munkanélküliség 18. hónapjában joguk van egy személyre szabott, részletes értékeléshez.

II. FEJEZET

Tisztességes munkafeltételek

5. **Biztonságos és rugalmas foglalkoztatás**

a) A munkaviszony jellegétől és időtartamától függetlenül a munkavállalóknak joguk van a tisztességes és egyenlő bánásmódhoz a munkafeltételek, a szociális védelem és a képzéshez való hozzáférés tekintetében. Támogatni kell a határozatlan időre szóló foglalkoztatási formákra való áttérést.

b) A jogszabályokkal és a kollektív szerződésekkel összhangban biztosítani kell a munkaadók számára a szükséges rugalmasságot ahhoz, hogy gyorsan alkalmazkodni tudjanak a gazdasági környezet változásaihoz.

c) Támogatni kell a munka innovatív formáit, amelyek minőségi munkakörülményeket biztosítanak. Ösztönözni kell a vállalkozói tevékenységet és az önfoglalkoztatást. Meg kell könnyíteni a foglalkozási mobilitást.

d) Meg kell előzni a bizonytalan munkakörülményekhez vezető munkaviszonyokat, többek között az atipikus szerződésekkel való visszaélés tilalma révén. Minden próbaidőnek észszerű időtartamra kell szólnia.

6. **Bérek**

a) A munkavállalóknak joguk van a tisztességes megélhetést biztosító, méltányos bérekhez.

b) Megfelelő minimálbéreket kell meghatározni, amelyek a nemzeti gazdasági és szociális feltételek mellett biztosítják a munkavállaló és családja szükségleteinek kielégítését, biztosítva mindamellett a foglalkoztatáshoz való hozzáférést és a munkakeresés ösztönzését. Meg kell akadályozni, hogy a munkavállalók szegénységben éljenek.

c) A béreket a nemzeti gyakorlatnak megfelelően átlátható és kiszámítható módon kell megállapítani, tiszteletben tartva a szociális partnerek autonómiáját.

7. **Tájékoztatás a munkaviszony feltételeiről és védelem elbocsátás esetén**

a) A munkavállalóknak joguk van a munkaviszony megkezdésekor írásban tájékoztatást kapni a munkaviszonyból eredő jogaikról és kötelezettségeikről, beleértve a próbaidő alatti időszakot is.

b) Az elbocsátást megelőzően a munkavállalókat tájékoztatni kell az indokokról, és észszerű felmondási időt kell biztosítani számukra. A munkavállalóknak joguk van a hatékony és pártatlan vitarendezéshez, valamint indokolatlan elbocsátás esetén a jogorvoslathoz, ideértve a megfelelő kártérítést is.

8. **Szociális párbeszéd és munkavállalói részvétel**

a) A nemzeti gyakorlatoknak megfelelően konzultálni kell a szociális partnerekkel a gazdasági, foglalkoztatási és szociális politikák kialakításáról és végrehajtásáról. Arra kell őket ösztönözni, hogy – autonómiájuk és a kollektív fellépéshez való joguk tiszteletben tartása mellett – az őket érintő kérdésekben tárgyalásokat folytassanak és kollektív szerződéseket kössenek. A szociális partnerek közötti megállapodásokat adott esetben az Unió és tagállamai szintjén kell végrehajtani.

b) A munkavállalóknak vagy képviselőiknek joguk van arra, hogy kellő időben tájékoztatást kapjanak és konzultáljanak velük az őket érintő kérdésekben, különösen a vállalkozások átruházásával, szerkezetátalakításával és egyesülésével, valamint a csoportos létszámcsökkentéssel kapcsolatban.

c) Támogatni kell a szociális partnereknek a szociális párbeszéd előmozdítására irányuló kapacitásnövelését.

9. **A munka és a magánélet közötti egyensúly**

A szülőknek és a gondozási feladatokat ellátó személyeknek joguk van a megfelelő szabadsághoz, a rugalmas munkavégzéshez és a gondozási szolgáltatásokhoz való hozzáféréshez. Gondozási feladataik ellátása érdekében a nőknek és férfiaknak egyenlő hozzáféréssel kell rendelkezniük a külön szabadsághoz, és ösztönözni kell őket arra, hogy azt kiegyensúlyozott módon vegyék igénybe.

10. **Egészséges, biztonságos és megfelelően kialakított munkakörnyezet**

a) A munkavállalóknak joguk van a magas szintű munkahelyi egészségvédelemhez és biztonsághoz.

b) A munkavállalóknak joguk van a szakmai szükségleteikhez igazított munkakörnyezethez, amely lehetővé teszi a munkaerőpiacon való részvételük meghosszabbítását.

c) A munkavállalóknak joguk van személyes adataik védelméhez a munkaviszony keretében.

III. FEJEZET

Szociális védelem és társadalmi befogadás

11. **Gyermekgondozás és a gyermekek támogatása**

a) A gyermekeknek joguk van a megfizethető, jó minőségű kisgyermekkori neveléshez és gondozáshoz.

b) A gyermekeknek joguk van a szegénység elleni védelemhez. A hátrányos helyzetű gyermekeknek joguk van konkrét intézkedésekben részesülni az esélyegyenlőség javítása érdekében.

12. **Szociális védelem**

A munkaviszonyuk jellegétől és időtartamától függetlenül a munkavállalók, és hasonló feltételek mellett az önálló vállalkozók is jogosultak a megfelelő szociális védelemre.

13. **Munkanélküli-járadék**

A munkanélkülieknek joguk van ahhoz, hogy az állami foglalkoztatási szolgálatoktól a munkaerőpiacra történő (újbóli) beilleszkedéshez megfelelő aktivizálási támogatásban, valamint észszerű időtartamra szóló álláskeresési járadékokban részesüljenek, az általuk befizetett járulékokkal arányos mértékben és a nemzeti támogathatósági szabályokkal összhangban. Ezek a támogatások nem jelenthetnek visszatartó erőt a foglalkoztatásba való gyors visszatérés tekintetében.

14. **Minimumjövedelem**

Mindenkinek, aki nem rendelkezik elegendő forrással, joga van a megfelelő minimumjövedelmet garantáló juttatásokhoz, amely az élet minden szakaszában biztosítja a méltósággal élhető életet, valamint a termékekhez és szolgáltatásokhoz való tényleges hozzáférést. Azon személyek esetében, akik képesek munkát vállalni, a minimumjövedelem-juttatásokat össze kell kapcsolni a munkaerőpiacra történő (újbóli) beilleszkedést ösztönző intézkedésekkel.

15. **Időskori jövedelem és öregségi nyugdíjak**

a) A nyugdíjba vonult munkavállalók és önálló vállalkozók az általuk befizetett járulékokkal arányos, megfelelő jövedelmet biztosító nyugdíjra jogosultak. A nők és a férfiak számára egyenlő esélyeket kell biztosítani a nyugdíjjogosultság megszerzéséhez.

b) Idős korban mindenkinek joga van a méltósággal élhető élethez szükséges erőforrásokhoz.

16. **Egészségügyi ellátás**

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy kellő időben megfizethető megelőző és gyógyító egészségügyi ellátáshoz jusson.

17. **A fogyatékossággal élő személyek társadalmi befogadása**

A fogyatékossággal élő személyeknek joguk van olyan jövedelemtámogatásra, amely számukra méltósággal élhető életet, a munkaerőpiacon és a társadalomban való részvételüket lehetővé tevő szolgáltatásokat, valamint a szükségleteikhez igazított munkakörnyezetet biztosít.

18. **Tartós ápolás-gondozás**

Mindenkinek joga van a megfizethető, hosszú távú, minőségi ápolási-gondozási szolgáltatásokhoz, különösen az otthoni ápoláshoz és a közösségi alapú szolgáltatásokhoz.

19. **Lakhatás és segítségnyújtás a hajléktalanok számára**

a) A rászorulók számára hozzáférést kell biztosítani a jó minőségű szociális lakásokhoz vagy lakhatási támogatáshoz.

b) A kiszolgáltatott személyeknek joguk van a kényszer-kilakoltatással szembeni megfelelő segítségnyújtáshoz és védelemhez.

c) A hajléktalanok számára megfelelő menedékhelyet és szolgáltatásokat kell biztosítani társadalmi befogadásuk előmozdítása érdekében.

20. **Az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés**

Mindenkinek joga van a jó minőségű alapvető szolgáltatásokhoz, többek között a vízellátáshoz, a szennyvízelvezetéshez, a közlekedéshez, a pénzügyi szolgáltatásokhoz és a digitális távközléshez. Az ilyen szolgáltatásokhoz való hozzáférés támogatásának a rászorulók számára hozzáférhetőnek kell lennie.

Kelt Brüsszelben, 2017. április 26-án.

a Bizottság részéről

Marianne THYSSEN

a Bizottság tagja